

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

III. évfolyam.

5. szám.

1909. október 31.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmeczbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K
észeteket is elfogadunk. A megrendelésre
vonatkozó aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: Szellemy G. (Arczkép-
pel.) — A földkéreg
ásvány-kincsei és azok értéke. — A szent-
keresztbányai vasgyár és tartozékainak rö-
vid ismertetése. — Tudomány-Gyakorlat.
A vrdniki Déli-főakna függélyezése. (Rajzzal). —
Szemle. Bányamivétel. — Köszén- és érczelőkészítés.
— Vaskohászat. — Kemlézet. — Gépészet. — Műhely-
gyakorlat. — Közgazdaság. A kormány bánya-
vásárlásai. — Közgazdasági hírek. — Közgylések.
— Mértegek. — Piaczi hírek. — Hírek. Személyi
hírek. — Híradások. — Bányászegyesületek. —
Fűiskolai köréből. — Társadalmi hírek. — Veqyes
hírek. — Munkásügyek. — Irodalom. Könyvismér-
tetés.

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

Szellemy Geyza.

(1849—1909.)

Szellemy Geyza m. kir. bányatanácsos, az Orsz. Magy. Bányászati és Kohászati Egyesület nagybánya-vidéki osztályának titkára, városi képviselő, a nagybányai ág. ev. egyház gondnoka és jegyzője, a Teleki-Társaság tagja, az állami polgári és elemi iskolák gondnokságának tagja, lapunknak is nagytudományú és hűséges munkatársa, f. hó 17-én életének 59 évében jobb létre szenderült.

És e csapás annál fájdalmasabb, annál vigasztalhatatlanabb, mert megdöböntő váratlansággal sujtott mindannyiunkat. Pillanat alatt dőlt ki, mint az erős tölgy, melyet villám érint. Szeretet és tisztelet övezte életében s most, hogy örökre elvesztettük, fájdalmunknak, vesszességünknek szavakban alig tudunk kifejezést adni. Siratjuk az embert, kinek kebelében páratlanul jóságos szív dobogott, mely csak a szeretetet ismerte. Siratjuk a hű barátot, kinek baráti jobbában soha senki sem csalódott. Siratjuk a nemes, érinthetetlen, puritán jellemet, a magasztos ideákért lelkesedni tudó férfit s szakunk kiváló, önzetlen, fáradhatatlan ügybuzgóságú harcosát. Siratjuk a nemesen érző, szeretetre méltó lojális kollegát, kinek emlékét még hosszú időnkig őrizni fogjuk sziveinkben.

Szellemy Geyza 1849. május 8-án Bars megye, Nemes-Kosztolány községében született. Atyja evang. lelkész volt s fia nevelésére a legkiválóbb gondot fordította. Gimnáziumi tanulmányait a selmeczi ev.

liceumban végezte, hol 1867-ben érettségi vizsgálatot tett. Azután a selmeczi akadémiának hallgatója lett, hol a bányászati és kohászati tanulmányokat 1872. évben bevégezte. Ugyanezen év október 13-án mint bányagyakornok a hivatalos esküt letette.

1872. december havában a selmeczi akadémiára tanársegédnek nevezték ki s ez állásában 1874. szeptember 30-ig működött, 1875. október 1-én mint bányagyakornok a nagybányai bányakerületbe helyeztetett át s itt 1876. január 1-én bányatiszté neveztetett ki. 1876. június 1-én gép- és építészeti felügyelő-segédde nevezték ki Nagybányára; majd 1881. január 1-től pedig 1884. február 22-ig mint

veresvízi bányaművezető működött. 1884. július 16-án az óradnai bánya- és kohóhivatal főnöke lett; 1889. márcz. 22-én a nagybányai kerület bányamérnökévé nevezték ki s ez állásban nagy tudással és buzgalommal haláláig működött. Később főmérnök, 1907-ben pedig bányatanácsos lett, kiváló érdemeinek elismerésül.

Mint a nagybányai bányakerület bányamérnöke a bányakerület összes műveiről részletes és pontos felméréseket tett s ez elaboratuma igen értékes s még hosszú időig becses forrásműve lesz a bányakerületnek,

A tisztviselői állás ügybuzgó ellátása mellett ráért arra is, hogy kiváló, számottevő szakirodalmi munkásságot fejtessen ki. Főbb munkái,

melyek a külföldi sajtó elismerését is kivívták, a következők: 1. Nagybányának és vidékének fémbányászata. 2. A Vihorlát- Guttin trakhit-hegység érczelepei. 3. Nagybánya és környékének magassági viszonyai. 4. Nagybánya bányatársulatainak monografiája. Szakírói minőségében nagy feltűnést keltett s rendkívüli meleg elismerést aratott a párisi s a budapesti kiállításokon előadott tudományos felolvasásaival. Mint az orsz. magyar bányászati és kohászati egyesület nagybánya-vidéki osztályának titkára elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Ezelőtt egy hónappal szabadságra ment s hosszabb olaszországi utazást tett. Folyó hó 16-án, szombaton, a délutáni gyorsvonattal érkezett haza Nagybányára nejével együtt s már másnap, vasárnap délben, gőzfürdőzése alkalmával érte a katasztrófa. Agyszélhűdésben hirtelen elhunyt.

A gyász hírvillámgyorsan terjedt el Nagybányán és az egész országban, általános megdöbbenést keltve mindenütt.

Külön gyászjelentést adott ki a család, a nagybányai bányaigazgatóság tisztikara s az országos bányászati és kohászati egyesület nagybányavidéki osztálya is.

Az elhunytat nagy temetési gyászpompával a magyar-utcai gyászházban ravatalozták. Az elhunytat kedden délután öt órakor helyezték örök nyugalomra az ev. egyház szertartásai szerint.

Temetésén úgyszólván ott volt Nagybánya város egész közönsége. A bányaigazgatóság, a városi hatóság, a bányakerület főnökségei tiszteletileg jelentek meg a végtisztességen s a temetésre kivonultak a felsőbányai m. kir. bányaiskola növendékei is és a bányamunkások égő mécsesekkel. A temetési szertartást Révész János és Soltész Elemér ref. lelkészek végezték.

Azután a díszes koporsót négyes fogatú gyászkocsin, melyet városi és kincstári hajduk kivont karddal, továbbá fáklyákat vivő díszbe öltözött bányászok fogtak körül, vitték ki utolsó útjára. A koszorúk halmazát egy külön kocsi szállította. Mikor az impozáns gyászmenet megindult, a Deák-téren fölhangzott a bányász-kotogó tompa, monoton hangja. Ez az egyszerű kotogó-szó mély hatást tett mindenkire s még fájdalommasabbá tette az utolsó búcsúzást. Öreg este volt, midőn a gyászmenet a temetőbe ért, hol Soltész Elemér imája zárta be a gyászszertertást.

Nb. (42.)

Mi is búcsúzunk a szeretett, a tisztelt és az igazán megbecsült kartárstól és búcsúszavunkat mélyen megrendülve küldjük utánna! Nyugodjék békében! — *Lts.*

A földkéreg ásvány-kincsei és azok értéke.

— Irta *Neubauer Ferencz* m. kir. ministeri tanácsos, bányagazgató. —

(Eredeti közlemény a «Jó Szerencsét» számára.)

(Folytatás a 63. oldalhoz.)

Kolumbia megint gazdag ásványokban; termelnek: aranyat, mindenféle más fémeket, drágaköveket, rézérczet, kősót és vasérczet. A Magdaléna folyó völgyében kőszenet is találtak. A bányák kiaknázása még hiányos. Bogota fensíkján régen igen szép smaragdokat találtak.

Ausztrália. Ezen földrész rengeteg ásványi kincseket tartalmaz. Az első aranyat Bathurstnál, Sydneitől nyugatra találták; utána Viktoria államban; de jelenleg már Queensland is vetélkedik Viktoriával arany-termelés tekintetében. Találtak Déli-Ausztrália északi részében is aranyat, szintúgy Tasmaniában; de mindezek felett áll újabb idő óta Nyugat-Ausztrália.

Megszökött fegyenczek találták az első aranyat a pusztában és pásztorok hozták be eladás végett, de mondásaikba nem bíztak, míg Hargraves, ki eredmény nélkül tért vissza Kaliforniából, felismerte annak a vidéknek és Keleti-Ausztrália hegységei közt a hasonlatosságot. Erre azután arany után kutatni kezdtek és muukájuk nemsokára a legmerészebb reményeket is túlhaladó eredményt mutatta.

Viktoria és Uj-Délwales államokban mosott aranyat termelnek; a többi államokban kvarczerekből, rendszeres bányászás útján jövesztik a fémeket. Az aranytermelés értéke 1851-től 1896-ig 8 milliárd korona, de folyton növekedik; találtak már oly aranytuskókat is, hogy egy-egy elérte a 200000 K értéket. Legtöbb helyen a rendes bányászás lépett az aranymosás helyébe; egyes bányák, Viktoria államban, már 1000 m-re is lehatoltak a mélységbe. Ezüst, Ausztrália minden államában előfordul, és mindig más fémek, leginkább ólom társaságában. A leggazdagabb ezüstabányák Uj-Dél-Walesban fekszenek; vannak ott olyanok, melyek a híres Comstok érnél is gazdagabbak. A feltárt ezüstérczes erek hossza 100 kilométernél nagyobb; ott épült Brocken-Hill népes város; gazdag ezüstben Queensland és Tasmania is.

Rézércz* szintén fordul elő Ausztrália minden államában; ónt Tasmaniában találnak, de Uj-Dél-Walesban, valamint Queenslandban és Viktoriában is.

Igen sok és tiszta vaskő van mindegyik államban, Nyugot Ausztráliában pedig oly mérhetetlen tömegekben, hogy a hajók iránytűit is eltéríti.

Ólmot is sokat termelnek ezüsttel vegyes érczekből; kevesebb a bizmuth-, a platina-, a khrom-, a mangan- és a cinkércz.

Akadály a ásványkincsek kellő kihasználásának a megfelelő tüzelőszer hiánya.

Kőszenet, antraczit, barnaszén, ugyan találnak Dél-Ausztrália államot kivéve, sok helyütt de nem a kellő minőségben és távol az érctelepektől úgy, hogy a közelítése nehéz. A leggazdagabb kőszénbányák Uj-Dél-Walesban vannak, közvetlenül Sidney mellett. Még gazdagabb kőszénben Queensland; Viktoriában és egyebütt is találtak jobb-rosszabb minőségű barnaszén.

Só nagy mennyiségekben fordul elő, de a konyhasó más sokkal anynyira van keverve, hogy termelése nem jövedelmező, miért konyhasót Angliából hoznak. Sokféle drágakövet is találnak Ausztráliában.

Oceánia még kevésbé ismeretes. Uj Guineában találtak aranyat.

Uj-Zeelandban az első helyet az arany foglalja el; azután a kiterjedt kő és barnaszén telepek; kevésbé fontos ezüst-, réz- és antimon-érc-bányászata.

A Tokelau és Manihiki szigeteken foszforitokat termelnek.

Uj Kaledonia ásványokban gazdag, de bányászata jelentéktelen; innét kerül ki a Nikol-fém váltó-pénzeinkhez; de termelnek brómot, rezet, aranyat és antimont; kőszenet; találtak ezüst-, platina-, ólom-, cink-tartalmu érczetek is, valamint grafitot.

(Folytatjuk.)

A Szentkeresztbányai vasgyár és tartozékainak rövid ismertetése.

Irta: *Reck Antal* bányauzemvezető.

— Eredeti közlemény a »Jó Szerencsét« számára. Minden jog fentartva. —

Második sorozat. Az üzem köréből.

A bányászati muukálatok és a fejtés tekintetéből különösebb megjegyezni valók nincsenek.

A szállítás. A bányában a szállítás két egymás mellé párhuzamosan lerakott deszkából képezett csillepályán történik, amelyen a megrakott kis csillékkal szaladnak.

A bányateleptől a nagyolvasztóhoz vezető 2000 méter hosszú útvonalon a szállítás tengelyen, fuvarosok által történik. E szállító rendszernek a megváltoztatása tervbe van véve. Legközelebb 2000 méter hosszú, csapás irányban hajtott vágatnak a létesítését és az ércrakodó-helyen egy 25 m. mély aknának a telepítését fogja az üzemvezetőség megindítani, hogy a termelvénynek a rendeltetés helyére való juttatása megkönnyítessék.

Jóléti intézmények. Szentkeresztbánya lakosainak száma 120. A gyár jelenleg 40 bányászt, 42 szénégetőt, 62 öntőt, 26 kohó-munkást, 6 kovácsot, 4 asztalost, 18 hámorost, 32 napszámost és 44 fuvarost foglalkoztat. Szentkeresztbányán kivétel nélkül gyári munkások laknak. A bányamunkások, szén-égetők, fuvarosok stb. legnagyobb része Lővéte

és Szentegyházásfalu községekből kerül ki. A gyártelepen van mindkét szolgálati ágnek az üzemvezetősége is.

A munkás-viszonyok kielégítők, a munkástörzs igen állandó; kevés igénynyel, szép eredményt lehet elérni. A munkások a társ-pénztárnak tagjai és az egész család ingyen gyógykezelést kap és rokkantság esetén, nyugdíj-jogosultsággal bír. A lakó-házak tiszták és rendezettek, mellékhelyiségeik baromfi és marhatartásra alkalmasak; minden családnak külön bekerített kertje van. A gyártelepen lakó munkások a lakást hozzá-tartozóikkal csekély havi 2 K díjért kapják. Van egy tanerővel bíró népiskolája is. Az igazgatói lakó-házon kívül, három ujonnan épített tisztviselői lakóház van a telepen.

Üzemi erők. A tüzelő anyag, a vasgyártás második főtényezője.

A szentkeresztbányai vasgyárnál csupán erdei terményeket hasznosítanak, amelyek túlnyomó részben a közelben és a környéken levő községi erdőkből kerülnek ki. Nagyobb részét, az erdőben égetett faszén alakjában szállítják fuvarosok a vasműhöz. A vasgyár megveszi az erdőbirtokostól a fa-menynyiseget öl vagy m^3 szerint, néha lábon holdszámra, melyet munkásaival vágat le és égetett faszénné. Az erdei szénégetés vándorszénégetés illetőleg a tót szénégető mód szerint történik. A faszén-üzem terjedelme folyton nagyobbodik és a szükségletekkel lépést tartani igyekeznek.

A vízierő, mint olcsó hajtó erő képezi a vasgyártás harmadik, igen fontos tényezőjét. Szakelődeink a rendelkezésre álló természeti erőt igyekeztek lehetőleg hasznukra fordítani így a vasgyár és a hámorok a patakok mentében vannak felépítve. Elődeink apróbb vasműveket állítottak fel, amelyekben egy részről a buczaművelet alkalmazása mellett közvetlenül vaskövekből termelték a kovácsvasat és az aczélat, másrészt pedig paraszt-kemenczéiben a nyersvasat, végre nyersvasból friss-tüzekben finomítás útján készárukat a hámorokban.

Hámorok. A bányateleptől mintegy 1500 m.-re van az első, a kapa-hámor, mely 1907. évben épült és 1908. márcz. 1-én 3 kovács-tüzzel, üzembe jött. Három kalapácsal dolgozik, amelyeket vízierő hajt. Az árút négyszögű aczélrudakból kalapálják ki. A második, a szerhámor amely az előbbinek a közelében van. Ez négy kovács-tüzzel és egy friss-tüzzel van felszerelve. A szerhámorból ásók, kapák, ekekések és mindenféle gazdasági eszközök kerülnek ki.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

A vrdniki Déli-főakna függélyezése.

Irta: *Meinhardt Vilmos* üzemvezető bányamérnök.

— Eredeti közlemény a «Jó Szerencsét» számára. —

(Öt eredeti rajzzal.)

(Utánnomás tilos.)

Mélyítés alatt álló négyszögletes vagy körszelvényű függőleges aknák ellenőrző függélyezésének, ha ez aknák ugyanazon profillal mélyítettnek végig, nincs más nehézsége, mint a hosszú függélyzők lecsendesítése.

Egészen másként áll a dolog oly aknáknál, melyeket különböző alakú és nagságú profilokkal mélyítetnek, hol tehát az aknán végig lelógó függélyzők elhelyezése a legszűkebb profiltól függ, s az így felakasztott függélyzők gyakran nem alkalmasak annak közvetlen megítélésére, hogy valamelyik alsóbb nagyobb akna-profilnak elhelyezése, — kivágása helyesen történik-e, a felette lévő szűkebb profilhoz képest.

Hasonló esettel volt dolgom a vrdniki Déli-főakna mélyítésénél. Mielőtt azonban az itt véghezvitt akna-függélyezések leírásába fognék magát az akna mélyítési-rendszert kell ismertetnem.

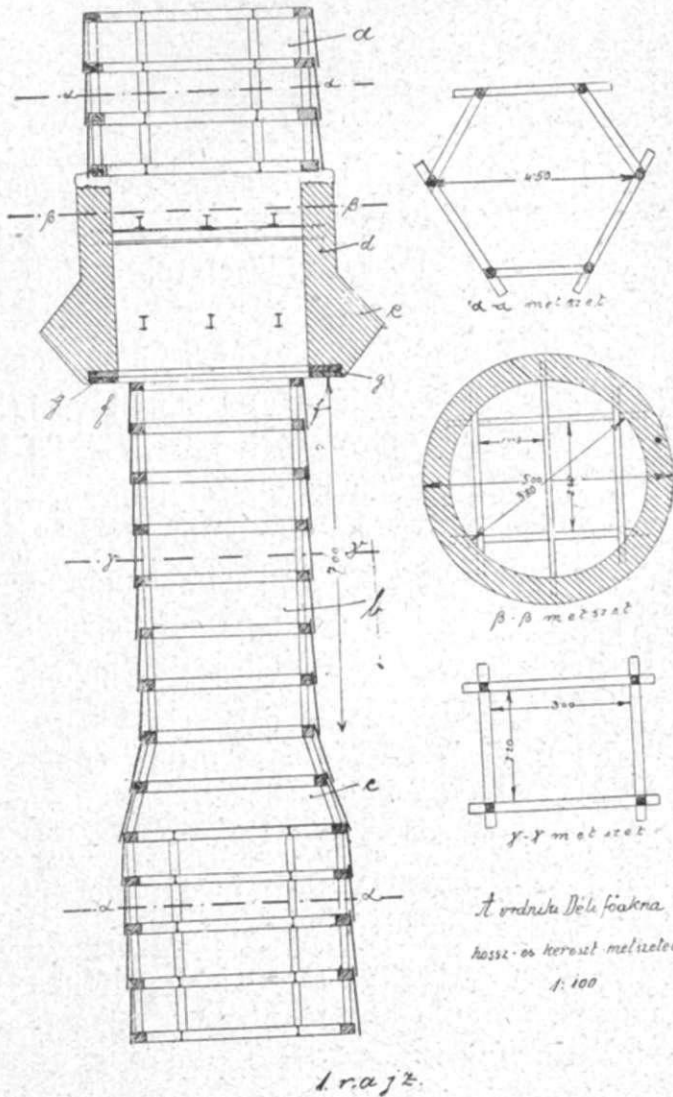
Az akna 250 m. mélységre van tervezve s végleges profilja falazott körszelvény lesz. A mélyítés a körszelvénybe elhelyezhető szabályos hatszögletes szelvénynyel történik ideiglenes fenyőfa ácsolattal. A falazás 30—40 m-es részletekben történik, mi mellett az akna-mélyítés is folyik. A falazási részletek hossza attól függ, hogy mily mélységekben akadunk oly szilárd közetrétegre, mely egy-egy falazási részletnek kellő biztos alapul szolgál mindaddig, míg a legközelebbi, alsó falazatrészlet a felette levőnek aljával nem zár.

Az egyes falazatrészletek alulról felfelé — falaztatnak oly módon hogy egy-egy ideiglenes hatszögletes koszorú kirablása után a hatszögletes aknaprofil 50 m. átmérőjű kis szelvényre utánvételeztetik, a fal vastagságnak megfelelően. Az egyes falazatrészleteknek lecsúszás ellen való további biztosításául szolgál, hogy ezen szilárdabb, — alapzatul szolgáló — közetrétegen keresztül 6—7 méteren át, nem a rendes hatszögletes, — de ennél jóval kisebb, négyszögletes szelvénynyel hatolnak keresztül, mely aztán ismét hatszögletes szelvényre tágul ki.

Mellékelt 1. rajzon a) az akna hatszögletes részét, fenyőfa ácsolással; b) a 7 méteren át üszszeszükített, négyszögletes részt; c) a négyszögletes részből a hatszögletesbe való átmeneti részt; d) a kész falazatot; e) a falazati lábat jelzi, mely utóbbi azt eredményezi, hogy a fal önsúlyának nyomása jórészt oldalnyomássá válik, s így csak kisebbik része hárul a beugró «f» közetréteg alkotta talapzatra. Végül «g» a

deszkából özszerótt, pontos sablónyűrű a kőművesek részére, melyet beépítenek.

Az eddig mondottakból következik, hogy a Déli-akna mélyítése s falazási munkálatai közben a hatszegletes, négyszegletes s körszelvények váltakoznak s állandó

közvetlen függélyezés az özszes, — váltakozó szelvényekben nem lehetséges, mert pld. valamely felső, hatszegletes szelvény szögleteiben felakasztott függélyezők a lejjebb lévő négyszögletes szűk profilon keresztül nem bocsáthatók. A szűk négyszögletes profil szögleteiből — bár innen szabadon lóghatnának a függélyek, — valamenynyi profilon keresztül szintén nem lóghatnak állandó függélyek, mert egyfelől a hatszegletes koszorúknak e függélyekhez viszonyított özszerendezői oly nagyok, hogy megbízható eredmény ily mérésrel nem remélhető, másfelől pedig az anyagszállítóveder oly közel járna a függélyekhez, hogy könnyen érinthetné. Végül pe-

dig lehetetlen az állandó függélyek alkalmazása az aknában, minden 50-ik méterben elhelyezett védő vascsapó ajtók miatt, melyek az ideiglenes járó- és műosztályban beépített deszkapadozatokkal (pihenőkkel) együtt az akna teljes szelvényét elzárják.

(Folytatjuk.)

Szemle.

Bányamívelés.

Védőszerkezet csilletolók számára. A csilletolók mint ismeretes, szállító-munkájuk közben, kezüket a szállító kocsi hátulso homlokfalának a pereméjére szokták felfektetni s ennek folytán kezük-fején igen sokszor megsérül-

nek. Ilyszerű sérülések különösen alacsony vágatokban a csillék első kerekeinek kizökkenése alkalmával és a csilléknek a kasokra való feltolása s innen való lehuzása közben gyakoriak. A nem védett kézfej különben még visszahulló kődarabok vagy a szállított és visszabillent fadarabok által is igen könnyen megsérülhet. Hogy ez meg ne történhessék. Czech E. (Königshütte) a csillék homlokfalaiba hosszúknál nyílásokat vágat és ezekbe vasrudacsot szerel, amelyre a csillés kezeit, a tolás munkája közben felfektetheti. Nagyobb biztonság okáért e nyílások és kapaszkodó rudak a koci szekrényoldalán még pléhfedővel is le vannak takarva. Gleiwitzon igen sikerült próbákat végeztek az új védőszerkezettel és Scheiber mérnök már is intézkedett, hogy ott az összes csillék ily módon felszereltessenek. *Br.* (23.)

Köszén- és érczelőkészítés. | **Elmore-Vacuum-uszó-folyamat a Zinc-Corporation telepein Broken-Hillben.** (*Elmore Stanley*, a *Glückauf* 45. folyamának 24. számában). Broken-Hillben a feldolgozás alá kerülő taillingokat, 12 zuzómalmon és 30 galandos szitának közvetítésével, nedves úton megőrlik. Az őrlött termék, saját súlyánál fogva, hat, egyenlőközűen felállított osztályozó szitára hull; a kellő nagyságú szemeket, serlegművel, az Elmore-telephez visszaszállítják; a még igen nagy szemeket más serlegmű az elosztóhoz viszi, amely azokat hat malomra egyenletesen feladja. A malmokból kifolyó minden zagyot két szitára bocsátják; a szitán áthullott anyag, a hat első szitának a termékéhez kerül; a szitán maradt szemek a malmokba visszamennek. A tizenhatsz malomnak a zagyát, önműködő elosztón át az Elmore-telep tizenhat készülékére bocsátják rá. A telep színtett termékei, szét nem választott ezüstös cink- és ólom-szulfidokból és kevés vasszulfidból állanak. A folyamat eme kezdő stádiumából kikerült termékek tonnánként 20% cinket, 5-75% ólmot és 250 g ezüstöt tartalmaznak. A kevert koncentrátumok tonnánként való fémtartalma: 43% cink, 11% ólom és 530 g ezüst. Miután a színtett terméket vízben való tartalmától lehetőleg megszabadították, külön e célra rendelt kemenczékben megszáritják azokat, hogy a szemekhez esetleg tapadt olajat róluk leégesék. Az immár nem olajos és lehűlt anyagot erre vízzel újból összekeverik és húsz Wilfley-széren tovább feldolgozzák. E szérek cinkkoncentrátójai 46-5% cinket, 7-25% ólmot és 500 g ezüstöt tartalmaznak tonnánként; az ugyancsak e Wilfley-szérekben termelt ólomkoncentrátókban átlag 58% ólom, 15% cink és 1200 g ezüst (tonnánként) van. Tényleges kihozatala az Elmore-telepnek: 90% cink, 73% ólom és 85% ezüst; ebből a mennyiségből a Wilfley-szérekben egy rész azonban ismét veszendőbe megy. *Keyserlingk. Jg.* (22.)

Vaskohászat. | **Uj folyamat kemény-öntésű vasúti kerekek előállítására.** (Thomas D. West-Cleveland.

Ohio. The Iron Age. 84. köt. 6 füz.) A ma használatos eljárási módokkal előállított kemény-öntésű vasúti kerekek keménysége nem egyenletes; a kemény kéreg a kerék egyik részén vastagabb, másik részén vékonyabb; a kerekek kerekdedsége hiányos; ilyen hibás kerekek járása természetesen nem egyenletes; a síneknek a kopása ennek folytán egyenlőtlen. A javított új folyamatot a Standard Car Wheel Co. műben tanulmányozták. Vizsgálat közben azt találták, hogy a kemény kéreg 7 percz alatt $\frac{3}{8}$ (angol) hüvelyknyivel összehúzódott és, hogy ez idő alatt a kerék belső részei még félig folyós állapotban voltak. A kontrakciónak a következtében a kerék keményített külső része a külső vasmintalemeztől elválk. Thomas ezt az el- vagy leválást megakadályozza s a kerék kemény részét a mintalemezhez az által tartja szoros közelségben, hogy utóbbít tömör vasból és nagy súlylyal készíti. Az eljárás praktikus lényege az, hogy a kötőékek eltávolítása után a mintalemez, súlyánál fogva sülyed és a hűtés folytán összehúzódó réteget követi úgy, hogy a kerék összes külső részei a keményítő lemezzel állandóan érintkezésben maradnak és így a kerék-karima kerekdedsége is biztosítva van. Ugy mondják, hogy a kemény kéreg ily eljárás mellett vastagabb, mint az eddig dívott eljárások szerint öntött vasúti kerekeknél azért, mert az öntvény a keményítő lemezzel hosszabb ideig van közvetlen érintkezésben. Az eljárás az eddigi módszereknél valamivel drágább; a költségtöbblet folytán beálló károsodást a gyártmány jósága azonban bőségesen kiegyenlíti. *Jg.* (1.)

Kémlészet. | **Boraksz a kémlelés szolgálatában.** A borakszot

a kémlészetben igen gyakran használjuk olvasztószertül. Miután azt állítják sokan, hogy a boraksz a kémlelés közben, nemes fémekben való veszteségeket okoz, *Clenell* idevonatkozólag kísérleteket végzett. Kísérletei közben oly kvarczos aranyérczekkel dolgozott, amelyekben ezenkívül csak vas volt még jelen. Ha a borakszot nagy feleslegben alkalmazta, kemény és kőszerű salakot kapott, amely a szin-ólmögömböcskétől igen nehezen válik el s, melyen az ólomnak kis hártája jóformán mindig odatapadva marad. Boraksz nélkül dolgozva, az ólmögömböcske könnyen válik el ugyan a salaktól, csakhogy feltáratlan részecskék maradnak, amelyek megmerevedett hab alakjában jelentkeznek. Igen jó hatással van a boraksz-adás, ha az ércz próbatonnájához, 5–10 g mennyiségben lesz hozzáadva, mert a salakot hígan folyóvá teszi. *Bh.* (42.)

Gépészet. | **Tömöszelencze-zárolás.** Bielschowitzon a szállító-gép uj, Sieger rendszerű szelenczezárolást kapott, a mely a «Zeitschrift f. Berg-, Hütten- u. Salinenwesen» szerint igen jól

beválik. A zároláshoz itt lágyfémeket nem használnak és a dologban az az új, hogy a ramács rudjához pontosan illő s erre, a kerületen pontosan hozzásimuló bronzszegvényekből áll, amelyeket spirálrugók tartanak össze. A tömöszelenczék igen jól zárnak; meghuzásuk fölösleges; a gőzben való veszteség észrevehetetlen. A ramács rúdját a Siegerzárolás nem támadja meg, ami lágyfémzárolás használásánál elkerülhetetlen; feltűnő, hogy a ramácsrud könnyű járata folytán még gőzben való megtakarítást is elértek. Egyetlen baj az, hogy nagyon drága, mi terjedésének útját állja. *Jg.* (23.)

Műhelygyakorlat. | **Reszelőgép** czímmel a «Zeitschrift für Werkzeugmaschinen u. Werkzeuge» XIII.

é. f. 29. oldalán, ezen új műhelygépnek következő leírását találtuk: A reszelő-munka, mint azt minden gyakorlati ember igen jól tudja költséges és fárasztó. Ezen a bajon akar a Thiel testvérek (G. m. b. H. Ruhla, Thuringia) cég segíteni, midőn új szerszámgépét forgalomba hozza. Alkotó részei a gépnek: az alátét, a gép főteste, a reszelő-tartó és a fektető-asztal. A hajtószerkezet, amely fogaskerék-átvitellel dolgozik, 300 és 360 fordulatot bír el. A gépet bármely esztergályozó padhoz hozzá lehet erősíteni. A göröndre emelő-tárcsa van szorelve, melylyel a forgó mozgás egyenes vonalúan fel- és lejáró mozgássá változik át. Az emelés magossága beállítható. Miután a reszelőnek a tartóját is be lehet állítani, még megrövidült reszelőkkel is igen jól lehet boldogulni. Kiváltását a reszelőknek, az oldalasan elhelyezett feszítőcsavarok, rendkívül megkönnyítik. A munkaasztal forgatható s a reszelőmunka irányában beállítható. Természetes dolog, hogy a legkülönbözőbb reszelőkereszt-metszések alkalmazhatók. A géppel percenként 220—260 reszelővonást lehet végezni s így munkateljesítése még ügyetlenebb munkásnak a kezében is, 2—3-szor nagyobb, mint a kézi munkáé. Különösen edzett szerszámok utánna-reszelése közben tesz az új reszelőgép kiváló szolgálatot. *Jg.* (23.) — **A folytvas elaggulása és a nitrogénnek károsító behatása.** A közönségesen használatos nyújtó- és hajlító-próbákkal az aczélok jóságát nem lehet megállapítani. E próbák a kísérletező laboratoriumokban ugyan beválnak, a gyakorlat igényeit azonban nem elégítik ki. A próbadarabok, amelyeket sarkaikon. vésővel bemetszettek és utánna meghajlítottak, igen jól mutatják azt, hogy a folytvasnak a minősége idővel silányul. E jelenséget a próbadarabnak a víz forralási hőmérsékleteig való felhevítése útján még szembeszökőbbé lehet tenni. A merevséget vagy foszfor, vagy nitrogén, vagy mindakettő együtt okozhatják. A nitrogénnek a károsító hatása nagyobb azonban, mint a foszforé. Ha a mekhanikai próbák eredményeit, az analitikai vizsgálatok eredményeivel összehasonlítjuk azt látjuk, hogy a nitrogén az aczélok nyújthatóságát sokkal inkább károsítja, mint a szénanyagtartatmuk. *Cz.* (36.)

Közgazdaság.

A kormány bányavásárlásai. A pesti lapok kitartó buzgalommal írnak a »kormány bánya-üzleteiről« és úgy állítják a kérdést az olvasó elé, mintha valamely borzasztó, az egész ország gazdasági érdekeit mélyen érintő rossz irányú akciózt végezett volna, amikor bányatelkeket s köztük a Van der Osten Plathe-féle pojeni bányákat megvette. Egy csomó téves adatot sorolnak fel, melyek vagy tudatlanságon, vagy rosszhiszeműségen alapszanak, minden esetre azonban igen alkalmasak arra, hogy a nagyközönség ítéletét nem helyes irányba tereljék s, hogy azt megtéveszték. A pojeni birtok-vételével az államkincstár egy hatalmas terület-komplekshoz jutott, melyen gazdag vasércz-telepek vannak, s melynek erdőségei nagyobb részben kihasználatlanok, s melyek hivatva vannak úgy a vajdahunyadi vasgyár szén-szükségletét, mint az államvasútak talpfa-szükségletét nagyrésztben kielégíteni. A pojeni vasércztelepek, — melyek még nagyobb részben nincsenek feltárva, s melyeknek feltárása most folyik — jó minőségű, magas százalékú vasérczet tartalmaznak, mely el fogja látni a vajdahunyadi kohókat sok időn keresztül érczcel. Úgy az ércz, mint a talpfa és faszén szállításának kérdése meg van oldva, amikor egy kötélpálya építéséhez fogtak, mely az állítólagos nagy szállítási nehézségeket meg fogja oldani. De különben is téves adatokkal fűszerezett útvonal nincs olyan hosszú, mint az a cikkben jelezve van. Pojén-Marzsina húsz-két kilométer és nem negyven. Marzsínától Marosilylyéig viczinális, de Marosilylyétől Hunyadig MÁV. szállítaná a szállítandókat, ha egyáltalában ez az útvonal volna választva. A gróf Bethlen Gábor, helyesebben gróf Bethlen Andrásné által felülfoglalt zártkörök ügye rendezve van, anélkül azonban, hogy egynéhány alantas hivatalnokot elbocsátottak volna. A Van der Ostenné által szerződésileg kikötött 200 hold terület kihasítása nem zavarja a bányászatot annál kevésbé, mert e területen vasércz nincsen. A pojeni kincstári birtok egészséges vállalattá fog majd fejlődni, mely vállalat busásan megtéríti a befektetett tőkét. Hiszen a legjelesebb szakértők többszörös vizsgálata és szakvéleménye alapján lett csak megkötve az örökvásári szerződés és csakis akkor, amikor a minister saját közegei által is meggyőződést szerzett, hogy a megvásárolandó ingatlan tényleg képviseli az érte adott pénzt. Hozzánemértés és rossz-indulat megtéveszthetik a nagyközönséget, ámde a tények, az eredmények igazolni fogják az akció helyességét. A vasipar érdeke megkivánta, szükségesnek látta Pojen megszerzését személyes indító okok nélkül, tisztán a fejlesztendő vasipar érdekében. Minden lépés, mely az ipar előmozdítása érdekében van téve, üdvös.

Ipari téren véghetetlenül hátra vagyunk Európa más országaihoz viszonyítva. Nemzetgazdaságilag végtelen fontos az, hogy minden módot megragadjunk, mely alkalmas arra, hogy előhaladásunkat, továbbfejlődésünket előmozdítsa. Minden olyan akció, melynek az a célja, hogy a technika, az ipar vagy kereskedelem előmozdíttassék, helyeselendő, még akkor is, — ami nélkül pedig el sem képzelhető — ha nagy anyagi áldozatokat kíván. Befektetés nélkül ipari vállalatot létesíteni nem lehet. A dolog természetében rejlik, hogy mentől nagyobb az iparvállalat, annál nagyobb tőkét követel, mely majd meghozza a busás jövedelmet. Azt, hogy a befektetés után azonnal megtérüljön nem csak a kamat, de a befektetett tőke is, alig láttuk. Mindenütt azt tapasztaljuk, hogy üzembehelyezés, az üzem helyes menete hozza meg a befektetett tőke kamatját és amortizálja a tőkét, lassan évről-évre. Az államkincstár bölcs előrelátással megszerezte a pojeni birtokot, azzal a célzattal, hogy azzal a magyar ipart támogatja. Áldozatot hozott, nagy és súlyos áldozatot, de meg volt a létalapja, meg volt minden kilátása arra, hogy nem fecsérli el a pénzt, hanem reális vállalatba fekteti be. A pojeni bányavásár, hosszú és alapos szakértői vizsgálat eredménye, melynek realitását okvetetlenkedésekkel elütni nem lehet. Nem fogja az ilyen okvetetlenkedés megtéveszteni azokat a szakértőket sem, kik hivatalva vannak a megkezdett munkálatokat folytatni. Mi, akik a dolgok minden fázisáról kimerítően értesülve vagyunk, el nem tudjuk képzelni, hogy hogyan és honnan kerülnek ilyen hírek a nagyközönség elé, és ha végeredményében vizsgáljuk a dolgot, csak arra az eredményre jutunk, hogy ez nem egyéb, mint merő okvetetlenkedés. *Vh.* (43.)

Közgazdasági hírek. | **A Serpulit r.-t. (Igló)** a csehországi reinowitzi Möller Ágost fiai fatelítő és impregnáló céggel akar fuzionálni és e célból 100.000 K alaptőkéjét felemelni szándékozik. A társaság főtelepe Budapesten vagy Bécsben lesz, ami egyelőre attól függ, hogy melyik kormány hajlandó nagyobb mértékben támogatni a vállalatot. — **Új petroleum-társaság Romániában.** A Standard Oil Co., a Shell and Trading Co. és a Königliche Niederländische Petroleumgesellschaft Romániában új petroleum-vállalatot létesítenek 2½ millió frank alaptőkével. *Mk.* (43.)

Közgyűlések. | **A Szápári köszénbánya részvénytársaság igazgatósága** részvényeseit az 1909. november 3-án d. u. 1/2 5 órakor Budapest, V. Árpád-utca 7. sz. alatti tanácstermében megtartandó rendkívüli közgyűlésére hívja meg. A gyűlés tárgysorozata: 1. Elsőbbségi kötvények kibocsátása és erre vonatkozó alapszabály-módosítások. 2. Az alapszabályok 6., 21. és 29. §-ainak módosítása. *Bp. Kzl.* (242.)

Mérlegek. | **A Verein für chemische und metallurgische Produktion** október 21-én tartotta Bécsben rendes évi közgyűlését. Jelentékeny leírások után a tiszta nyereséget 1.776.947 K-ban állapították meg, melyből a rendkívüli tartalékalapot 306.154, a munkás-segélyezési alapot 250.000 K-val dotálták. 63.676 K-t új szám-lára vittek át, a többiből pedig 15% osztalékot fizetnek. *Mk.* (43.)

Piaczi hírek. | **FÉMPIACZ. Fémárak.** *Réz.* Chili Bars 57, 15—58, 15. Best Selected 61—, *Ón,* Straits 138, 12, 6. (358 K) *Ólom* 41 K. *Horgany* 23, 5. London, Antwerpen frk. 63. 75, Budapest 77.50; *Aluminium* 70 K. Az árak egy angol tonnára = 1010 kg., a frank és koronaárak 100 kg.-ra vonatkoznak. *Mk.* (43.) — **A fémpiacz** helyzete e héten, kisebb ingadozásoktól eltekintve, nyugodtnak mondható. Történtek ugyan egyes nagyobb eladások, azonban ezek a londoni raktárkészletek felhalmozódása folytán az árakat nagyon kis mértékben befolyásolták. *Réz* áralakulása semmi nevezetesen nem mutat. A szükséglet napról-napra anynyira csökkent, hogy a hét elejétől a hét végéig a felére redukálódott. Oka ennek abban keresendő, hogy egyrészt a szükséglet az őszi idő beállta folytán tényleg csökkent, azonban igen nagy befolyással volt az a körülmény is a szükséglet csökkenésére, hogy mint a fémpiaczon általában, úgy e cikkben is, tetemes árredukciókat várnak. *Ónban* is meglehetősen nyugodt volt a piac. Nagyobb eladások eszközöltettek ugyan e cikkben is, azonban a beszerzések csak az azonnali szükséglet kielégítésére irányultak. Egyes külföldi cégek azon igyekeznek, hogy mennél több ónt tudjanak itt elhelyezni, s úgy tudjuk, raktárakat rendeznek be. *Ólomban* ugyancsak nyugadt volt a piac, azonban nagyobb szükséglet mutatkozott, mely az áralakulást igen kedvezően befolyásolta. *Aluminiumban* csekély ekszportszükséglet mutatkozott; e fémnek ára meglehetősen változatlan volt. — **A horganynak** az egész világforgalomra mértéket adó londoni piacon már néhány hónapja magas ára van és az árak még egyre emelkednek. Amíg 1908. július elején $18\frac{1}{4}$ volt a jegyzés, az idén július elején 22 font volt, szeptember végével pedig 1909-ben $23\frac{3}{16}$ fonton állt a nyers horgany a múlt évi szeptember végével jegyzett $9\frac{3}{4}$ fontos árral szemben. Szilárd az *ólom* irányzata is, ámbár ennél a cikkknél az emelkedés nem olyan nagy. 1908. szeptember 1-én $12\frac{9}{16}$, október 15-én $13\frac{3}{8}$, míg az idén október 15-én $13\frac{1}{16}$ font volt Londonban a jegyzés. *Mk.* (43.) — **VASPIACZ.** A **vaspiac** az előbbi jelentéseinkben már említett mélységes csend változatlanul tart, ámbár nem lehet azt mondani, hogy a vevők tartozkodnának a vásárlástól. A vételkedv tulajdonképen megvan, de a fogyasztás olyan minimális, hogy sem a kereskedők, sem a nagyobb fogyasztók nem igen adhatnak megrendeléseket. Az üzlettelenség egyik legfőbb oka az abnormális időjárás, amely miatt az őszi üzlet nem tud megindulni. Az őszi és téli cikkek e miatt épen nem kelnek. A rúdvas, finom és dúrva lemezek iránt van ugyan érdeklődés, de a megrendelések ezekben a cikkekben is igen gyérek, míg drótszögeket, öntvényeket stb. senki sem rendel most. Meglehetősen a vasgerendák forgalma, elanynyira, hogy az eddig elszállított mennyiség elég jelentékeny számmal meghaladja a tavalyi egész évit. — **Nyersvas.** A warransok árai Glasgowban a héten többször ingadoztak, de a forgalom az egyes napokban jóval kisebb volt,

mint az előző héten. A 3. számú Middlesborough-warransók ára $5\frac{1}{3}$ -ig hanyatlott, majd ismét emelkedett és a hét végén szilárd hangulat mellett elérte a múlt heti színvonalat. Amerika még mindig szorgalmasan vásárolja az öntőde-nyersvasat, ferromangánt és aczéll hulladékot. Még nagyobb számmal vannak kérdezősködések, de nem igen hiszik, hogy ezek tényleges üzletkötésekre fognak vezetni. Az európai szárazfölddel az üzlet nyugodtabb. Middlesboroughban a piacz nyugodt, de a hangulat szilárd. *Mk.* (43.) — **Az amerikai vas- és aczélpia cz.** Newyorkból jelentik: Az Iron Age szaklap írja: Az aczéltársaságok nagyobb megrendeléseket kaptak. Azok a tárgyalások, amelyeket 1500 tonna csekély foszfortartalmu külföldi nyersvasnak a jövő évben való szállítása ügyében indítottak, serényen haladnak. A jövő év első felére szállítandó öntődei vasra bőséges rendelések érkeznek. Több helyen az aczélárak $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ dollárral emelkedtek. Az 1910. év első negyedében szállítandó bázikus nyersvasért $18\frac{1}{2}$ dollárt, Beszemer vasért (ab nagyolvasztó) 19 dollárt fizettek. Vastömbökben mindinkább észrevehetőbbé válik a készletek hiánya és az 1910. évre szóló árak lényegesen magasabbak. Kész gyártmányokban sürgetik a szállításokat. Építési és kazánkészítő célokra szolgáló szegecsék ára tonnánként 3 dollárral emelkedett. Hengerszegek és csavarházak árát 5%-al magasabban jegyezték. *Us.* (250.) — **SZÉNPIACZ.** A kőszén-üzletben az irányzat szilárd. A bányák mind eléggé jól el vannak látva megrendelésekkel és a forgalom általában kielégítő. Különösen keresett czikk a kovácsszén, de a légszeszgyárak és más vállalatok is szorgalmasan vásárolják a kokszo lásra alkalmas szenet. Kokszban a kereslet élénk. A barnaszénben az üzletmenet már kevésbé jó ugyan, de panaszra itt sincs ok és egyes bányavállalatoknak sikerült is az áraikat emelni. *Mk.* (43.) — **PETRÓ-LEUMPIACZ. Petróleumárak.** A Budapesti ásványolaj-gyár r.-t. árjegyzései a következők: Napjegyű (Standard) petróleum 27, A. B. C. (víz-tiszta) 28, Nobel 31, császárolaj 37 K, hordóval együtt. A Magyar petróleumipar r.-t. gyártmányai a következő árban jegyeztetnek: Császárolaj 38, egy keresztjegyű petróleum 31, három keresztjegyű 29, két keresztjegyű 27-50 K, tiszta súlyú 100 kg.-ként, ingyen hordóval, tiszta göngysúly, Budapest-Ferenczváros állomásra állítva, vagy budapesti gyárában átvéve. *Mk.* (43.)

Hírek.

Személyi hírek.

KINEVEZÉSEK. A pénzügyministerium vezetésével megbízott m. kir. minis terelnök **Dr. Köhler János**

egyetemes orvost ideiglenes minőségű bányaműorvossá, **Neszményi Dezső** akna-szlatinai segélydíjas pénzügyi számgyakornokot a sóvári m. kir. főbányahivatal mellé rendelt számvevőséghez ideiglenes miőségű számtisztte nevezte ki. *Bp. Kzl.* (240.)

— **BEOSZTÁS.** **Sz molka Nándor** m. kir. segédmérnök a körmöczbányai m. kir. bányamérnöki munkálatokhoz osztatott be szolgálatfételre. *ET.* (X/26. 1909.)

ÁTHELYEZÉSEK. A m. kir. pénzügyministerium **Mártonffy József** pénzügyi számellenőr, petroszényi járási számvevőt a marosujvári m. kir. főbányahivatal mellé rendelt számvevőséghez áthelyezte. *Mu.* (42.) — **HALÁLOZÁS.** **Dr. Cotiofán**

János m. kir. főbányabiztos, f. hó 16-án életének harminczhetedik évében, hosszu szenvedés után Budapesten meghalt. Az oraviczai m. kr. bányakapitányság tisztikara külön gyászjelentést adott ki. *Bb.* (43.)

Híradások.

A Heinzelmann-féle vasgyár bányatársulat a már több éven át szünetelő *Licze* község területén fekvő vaskőbányán, a »Craelius«-féle mélyfúró-géppel kutató mélyfúrásokat végez. E mélyfúrásokkal az eddig ismert vaskőtelep közelében új vaskőtelepeket sikerült átfúrni. A megütött telepek 4 méter és 8.5 m. vastag hematit-telepek és egy 0.5—2 m. vastag limonit-telep. E biztató eredmény következtében a beomlott és víz alatt álló bánya újra nyitását megkezdték. — **Jólsvai vállalkozókból alakult kutató társulatnak** *Deresh* község határában sikerült állítólag 50—60% vas-tartalmú és tetemes vastagságú vaskőtelepet feltárni. Miután a vasérc közel fekszik a felszínhez, a telepet külsőfejtéssel fogják lemívelni. *E. T.* (X/22. 1909.) — **Nagy vaskőtelep-feltárások a Szepességben.** Brihze Tivadar és Pitze János iglói magánkutatók Szepessümeg határában telepített zártkutatómányaikban, a Pryhradny czég felhagyott szepessümegei kohójának a tájörnyékén, a Matkabozse és Brezini hegyek között hatalmas vaskőtelepet tártak fel. Az adományozást előkészítő munkálatok folyamatban vannak. *Bb.* (43.) — **A hazai vasércz kivitelének megakadályozására** és a hazai ipar részére való megmentése érdekében, a *kolozsvári* kereskedelmi s iparkamara feliratban fordult a kormányhoz. *Psz.* (29.) — **Gőzturbinák és generátor szállítása Vrdnikre.** A vrdniki állami szénbányászat számára épülő villamos telepen két darab, egyenként ezer lóerős gőzturbinát és háromfázisú generátort fognak felállítani, melyeknek szállítására a Ganz-féle villamosági r.-t. kapta a megbízást. *Mk.* (43.) — **A bucsumi tó.** A bucsumi zuzómű-tulajdonosok a kormányhoz benyújtott kérvénye, melyben, tónak építését kérelmezték; kedvezően intéztetett el felső helyen. Erre vall legalább azon körülmény, hogy *Pelachy Ferencz* k. bányahivatali főnök, a napokban Bucsumban járt, hogy helyi szemle alapján szakvéleményt adjon a tóépítés ügyében. A tó, a Negrilásza alatt lesz Bucsum-Poenben. A tó, építés-költségei, mint értesülünk 250000 K-ban vannak megállapítva; erre a zuzóműtulajdonosok 12000 K át szavaztak meg; a többi költségnek a fedezését az államkincstár fogja magára vállalni, még pedig úgy, hogy az építésre fordítandó pénzeszszegeket, évi részletekben fogja kiutalni. *Ab.* (43.) — **Gróf Szápáry Pál petroleumtelepe.** Megemlékeztünk már arról az érdekes esetről, hogy gróf Szápáry Pál kisunyomi birtokán gazdag petróleum-forrásokat fedeztek fel. A vállalkozó szellemű gróf, a meglepő petróleumnyomok alapján hozzálátott a kutató munkálatokhoz s mint hírül adják, a kutatások jó eredménnyel járnak. A gróf most már megbízást adott magyar szakférfiaknak, hogy a

kisunyomi petróleum-telep tervét a legrövidebb idő alatt elkészítsék. *Et.* (253.) — **A körmöczbányai kincstári fémbányászat** fejlesztésére megszemenő intézkedések történnek. A Nándor altáró IV. számú aknáján a szállító gépet elektromos hajtásra átalakítják és a géppel-fúrás-hoz transzformátorokat szereznek be; a körmöczbányai m. kir. bányahivatalt pedig a telefon-hálózatba bekapcsolják. E. T. (X/26. 1909)

Bányászegyesületek.

A Magyar Bányász- és Kohász-Altisztek Országos Egyesületének

központi választmánya 1909. év december hó 19 én d. u. 3 órakor a selmeczbányai m. kir. bányaiskola nagytermében gyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. A választmány megalakulása. 3. A pénztáros jelentése. 4. A pénztár vizsgáló bizottság jelentése. 5. Alakult vidéki osztályok bejelentése és új tagok felvétele. 6. Balesetbiztosítás tárgyalása. 7. Magán-társulati alkalmazottak nyugdíj ügye. 8. Indítványok. A megbízások és indítványok 14 nappal a gyűlés előtt beküldendők. **A somsályvidéki osztály** f. hó 17-én Somsálybányatelepen tartotta meg alakuló gyűlését, amely alkalommal elnökké: *Kozmann István* bányafőfelőrt; alelnökké: *Meister Gyula* főgépészt; titkárnak és jegyzőnek: *Holváth János* bányafelügyezőt; pénztárossá: *Jobbágy János* bányafelügyezőt; ellenőrré: *Czvelber János* bányafelügyezőt; könyvtárossá és gondnokká *Fischer Károly* karmestert választották meg. Az osztály megalakulását elnök a közigazgatási hatóságnak és a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-T. igazgatóságának bejelenti. **A körmöczvidéki osztály** szeptember hó 15-én és október hó 3 án, rendes üléseket tartott. Mindakét gyűlést *Andrássy József*, osztályelnök vezette. Az első gyűlésen elnök, a marosujvári sőtömzsnek a képződéséről tart előadást. *Toarniczky József* alelnök a közgyűlés jegyzőkönyvének egyes pontjaihoz hozzászólva azokat kifogásolja s különösen kifogást tesz a bányaiskolák szervezése dolgában tett javaslatának a jegyzőkönyvbe való bevitelének a módja ellen, utóbb pedig hosszabb beszédben foglalkozik a bányaiskolai kérdéssel a végül javaslatot terjeszt az osztályülés elé, mely szerint a központ arra lesz felhívandó, hogy az összes osztályokat a bányaiskolák újjászervezésének ügyében együttes akcióra szólítsa fel s az ügynek különálló memorandum alakjában a kormányhoz való juttatása végett intézkedjék. Az október 3-án lefolyt osztályülés első sorban az osztály bizalmatlansági szavazatával kapcsolatos központi átíráttal foglalkozik és *Flóra Ignác* osztálytagnak felszólalása kapcsán az elnökségnek és központi választmánynak a közgyűlés alkalmával tanúsított magatartását bírálva, az osztály helyeslése mellett kinyilatkoztatja, hogy nem egyeseket támadott bizalmatlansági nyilatkozatával, hanem bíráló jogát gyakorolta akkor, mikor észrevételeit megtette.

Főiskolai körökből.

A Selmeczbányai M. Kir. Bányászati és Erdészeti Főiskola Dunántuli Köre,

Dr. Barlai Béla főiskolai tanár védnöksége alatt, harmincz éves fennállása alkalmából 1909. november hó 6-án, a városi vigadó összes termeiben táncmulatsággal egybekötött emlékünnepet rendez a következő programmal: 1. Induló: Előadja a főiskolai zenekar. 2.

Viszszapillantás a »Dunántuli kör« 30 éves múltjára, felolvassa Véssey Antal. 3. Kovácsok sztrájkja. Előadják: Birák: Herczeg és Fulajtár. Jean a kovács: Dobrozemszky Mátyás. 4. Beethoven Op. 10. 3. számból Largo e maestó és Allegro vonós, négyesre alkalmazva. Előadják: Till, Hoznek J., Szegedi és Fulajtár. 5. Szavalat. Előadják: Mayer László. 6. Szerenád a Tisza híd előtt (vonósnégyes). Előadják: Gellért, Till, Szegedi és Fulajtár. Kezdeté pontban 8 órakor. Személy-jegy 2 K. Karzat-jegy 2 K. Ifjúsági-jegy 1 K. A tiszta jövedelmet a kör könyvtára javára fordítják, miért is a felülfizetéseket köszönettel fogadják s hirlapilag nyugtázzák.

Társadalmi hírek.

Szolgálati jubileum. A Szab. Osztrák-Magyar Államvasút Társaság budapesti igazgatóságának hivatalnoka, iszeni *Iszer* Károly felügyelő, a Ferencz-József rend lovagja, e hónap 24-én töltötte be ezen társulatnál huszonötödik szolgálati évét, mely alkalomból a tisztikar ezen évfordulót emléktárgy átadásával és emléklap átnyújtásával tette emlékezetessé. *Pn.* (251.) **ELJEGYZÉS.** Petroszényből vesszük a hírt, hogy dr. *Köhler* János orvos a napokban eljegyezte *Baumerth* Károly petroszényi m. kir. bányatanácsos. bányászati főfelügyelő kedves leányát: *Terikét*. — **HAZASÁG.** *Misztrik János* k. pénzverőhivatali altiszt: f hó 16-án örök hűséget esküdött *Linhardt Mariska* kisaszszonynak Beszterce-bányán. *E. T.* (X/27. 1909.) — **HALÁLOZÁS.** *Özv. Kupecz Istvánné*, szül. *Petrovits Mária*, néhai *Kupecz István* m. kir. bányatiszt neje, *Körmöczbányán*, f. hó 22-én, 63 éves korában elhunyt. *Et.* (X26. 1909.)

Vegyes hírek.

A Magyar Tisztviselők Országos Egyesülete október hó 21-én, csütörtökön este 6 órakor az egyesület helyiségében (VIII. ker. Eszterházy-utca 4. sz. a.) választmányi ülést tartott, a következő tárgysorozattal: Az igazgató jelentései, folyó ügyek, tagok felvétele. A választmányi ülést társas vacsora követte. *Us.* (249.) — **Új vegyészeti gyár.** *Jules Parent* párisi vegyész-mérnök ajánlatot tett *Kolozsvár* város tanácsának, kénsv és szuperfoszfát-gyár létesítése tárgyában. Az ajánlatot-tevő a várostól ingyen területet, annak vízvezetékekkel és csatornázással való ellátását és ipari vasút építését kéri. A város elhatározta, hogy az ajánlatot támogatja. *Pn.* (249.) — **Tolvajlás az erdélyi aranybányakerületben.** A *rudai aranybányának Valea-Arszului* nevű részébe a napokban éjjel, ismeretlen tettések betörtek és onnan nagy mennyiségben aranyérczet, 15 kg. dinamitot és 375 darab dinamit-gyutacsot elloptak. A robbantószer eltulajdonítóit a környék mozgosított csendőrsége legerélyesebben nyomozza. *Pn.* (254.) — **A megrágalmazott főbányahivatali tisztikar.** *Panama Aknaszlatinán*, stb., hangzatos címek alatt egyes lapokban cikkek jelentek meg, amelyek egy aknaszlatinai sóvágó vallomása alapján meggyanusítják az aknaszlatinai főbányahivatal köztisztjeletben álló főnökét és derék hivatalnoki karát egyenként és általánosságban. Megbízható és jól értesült forrásból közöljük, hogy a rágalmazó sóvágónak állításai elejétől végig merő valótlanosságok s csak arra vannak szánva, hogy neki és érdektársainak a bűnösség következményei alul kibuvóul szolgáljanak. A rágalmazó ellen a bűnvádi eljárás hivatalból már megindult. *Ets.*

Hírek a külföldről.

Az olasz bányaipar. Talán Európa egyetlen állama sem ment át az utóbbi évtized alatt oly rohamos fejlődésen, mint Olaszország. Olaszország a gazdasági téren való-

ságos csodákat produkált, amelynek eredménye, hogy a szegény és eladósodott Olaszország ma már a gazdag államok sorába emelkedett. Az egyes iparágak között különös fejlődést tanúsít újabb időben a bánya- és kohóipar. Az olasz bányaipar 1908-ban 59597 munkást foglalkoztatott és évi termelése 88 millió líra értéket képviselt. A kénbányák két millió métermézát ekszportáltak 19 millió líra értékben. A vaskőbányák termelése 517952 tonnát tett, a vörösréz-bányáké 167619, a piemonti grafitos bányáké 10898 tonna volt. Az olasz vasművek 1890-ben 200000 q nyersvasat, 1906-ban 3152960 q nyersvasat és 1907-ben 1122320 millió q nyersvasat termeltek. Gyártottak továbbá 36784 t. öntöttvasat, 248157 t. félgyártmányt, 346740 t. aczélát, 228340 t. lemez- és rúdvasat, 4360 t. vasszerárút, 7000 t. szeget, 4510 t. kovácsolt vasárút, 189740 t. lemez- és rudaczélát, 75000 t. aczél-sint, 48859 t. kovácsolt és hengerelt aczélát. A legnagyobb olasz vasipari telepek egyike, a savonai »Societa Siderurgica di Savona«, mely 23 millió líra tőkével, 3000 munkással és 14000 lóerőt kifejtő gépekkel dolgozik és az utóbbi években teljesen modern berendezéssel szerelte fel műtelepeit. Az olasz vasipar fejlődése minket közelről érdekel, mert vasból és vasárútból oda évről-évre növekedő kivitelnk volt, mely az 1903—1906. évben vasárútból 47000 K-ról fokozatosan 408.000 K-ra, gépekből 373.000 K-ról, 2 millió K-ra, villamos gépekből 656 000 K-ról, 1.787.000 K-ra emelkedett, de 1907-ben mind a három árucsoportnál visszaesett és vasárútnál 263 000 K-ra, gépeknél 958.000 K-ra és villamos gépeknél 886 000 K-ra letapadt. *Mn.* (41.) — **A marokkói bányatörvény.** A német, angol, francia és spanyol kabinetek között előzetes tárgyalások indultak meg a marokkói bányatörvény kidolgozása ügyében, amely törvény az algezirászi akta alapján jönne létre. A négy kormány képviselője előreláthatólag nemsokára értekezletet tart Párisban, hogy a tárgyalásokat befejezzék. *Et.* (250.) — **Új rádiumgyár Londonban.** Lady Ramsay, a világhírű angol kémikusnak felesége Londonban a Thomas-Streeten házat épít, amely Angolország legelső rádiumgyára lesz. Az angol tudósok eddig a kontinensről, nagyobbára Csehországból szereztek be a rádiumot tartalmazó szorokérczet; ezentúl azonban a cornwalli hasonló érczet fogják felhasználni rádium nyerésére Ramsay saját módszere szerint, mely módszer jobb, minden eddigi módszernél. *Us.* (249.) — **Új petróleum-forrás.** Santiago de Chilében állami mérnökök, nagy kiterjedésű petróleum-forrásokat fedeztek fel. *Pn.* (251.)

Munkásügyek.

MUNKÁSMOZGALMAK. A mansfeldi bányákban kitört strájk, további három bányaműtelepre terjedt át. A strájkolók száma 6000. A rend fölött katonaság őrökdi. *Us.* (251.)

Irodalom.

Könyvismertetés.

A »Kir. Magy. Természettudományi Társulat kiadásában megjelent *Wichelhaus H.* berlini egyetemi tanárnak **Népszerű előadások a kémiai technológia köréből** című, 192 felvilágosító rajzzal díszített műve, mely csinos angol vászonkötésben 18 koronáért megrendelhető, Budapest, VIII., Eszterházy-u. 16. sz. alatt. E munka kiadásával a Term. Tud. Társulat nemcsak a művelt magyar közönségnek, hanem a kezdő szakembernek is olyan könyvet óhajt kezébe adni, amelyből a kémiai technológia

legfontosabb részleteiből alapos okulást meríthet. A mű tartalmának főbb fejezetei: A konyhasó (nátriumklorid). A nátriumklorid lényeges tulajdonságai, előfordulása, termelése és felhasználása. A kén és vegyületei. A kén alkalmazása. A kéntriokszid és kénsav előállítása és tisztítása. A sósav gyártása. A klór és klorátok. A klór, klórmész, kálium, klorát és nátrium-szulfát előállítása és alkalmazása. A szóda. Nátriumhidrokszid. Káliumsók. Bróm, jód és okszigén előállítása. A gipsz. A gipsz feldolgozása; gipszöntvények készítése. Nitrogén és nitrogénvegyületek, ammonia. Salétrom és salétromsav; a kilei sélétrom keletkezése. A salétromkő alkalmazása és feldolgozása. A kálium-salétrom előállítása. Robbanó anyagok gyártása. a) Gyújtószerek; b) Lövőszerek. (A puskapor gyártása és fizikai vizsgálata, czellulóznitrát, czelluloid, nitrogliczerin, dinamit, pikrinsav, biztonsági robbantószerek, robbantó gránátok stb.) Foszfor. Gyújtó-árúk. A foszforos és biztonsági gyújtók gyártása. Alumínium. A timsó előállítása, a kriolit előfordulása és feldolgozása. A vas. I. Nyersvas. II. Kovácsolt vas. III. Aczél. Szilikátok. I. Vízüveg. II. Üveg. Agyagárúk. Ásványi festékek. Szénvegyületek. Szénhidrátok. Szeszgyártás. Sörgyártás. Az eczetsav előállítása és felhasználása. Czellulóz. A papiros gyártása. A földgáz, kőolaj és földviasz. A kőszén. Világítógáz. A kőszénkátrány. Szerves festékek gyártása. Illanó olajok és illatszerek előállításának módja. *Lts.* — **A lőpor és robbanó anyagok tekhnológiája és történeti fejlődése** czímmel *Arday Géza* főhadnagy (a m. kir. kassai honvéd gyalogezredben) könyvet írt, amely ez év deczember hónapban 300 lapoldalon és 40 szöveg közé nyomtatott ábrával a következő tartalommal fog megjelenni: A lőpor és robbanó anyagokról általában. A fekete lőpor története, jelenlegi gyártása és tulajdonságai. A fekete lőporhoz hasonló összetételű anyagok. A biztonsági robbanó anyagok. Az alumíniumot tartalmazó robbanó anyagok. A nitrogliczerin gyártása. A különböző dinamítfajták gyártása. A lögyapot, a préselt lögyapot, a kollódium-lögyapot és a lögyapothoz hasonló összetételű anyagok története és jelenlegi gyártásuk. A gyérfüstű lőpor története, jelenlegi gyártása és tulajdonságai. A nitrotoluol tartalmu lőpor és robbanó anyagok. A pikrinsav és a pikrát-féle lövegpor és robbanó anyagok. A durranó higany és a gyutacs. A csepfolyós levegő felhasználása robbanó készítményül. A klorát tartalmu lőpor és robbanó anyagok. Magyarországon és Ausztriában gyártott és a forgalomban levő robbanó anyagok. A robbanó erő és a hajító erő megállapítására szolgáló készülékek. Függelék. Történeti jegyzések a robbantó tekhnika fejlődéséről. A kézi gránát. A mű előfizetési ára füzött példányokért 5 korona, később könyvkereskedések útján 8 korona.

GRÓF CSÁKY LÁSZLÓ
PRAKFALVI VAS- ÉS ACZÉLGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

IGAZGATÓSÁG: BUDAPEST IX., CSILLAG-UTCZA 4.

GYÁR: PRAKFALVA (GÖLNICZVÖLGY.)

Sürgőnycím: „AJAX” BUDAPEST. A GYÁR ALAPÍTÁSI ÉVE: 1801. TELEFON-SZÁM: 65—45.

Honi
gyártmány

„AJAX”

Honi
gyártmány

szabadalmazott rúgós-pörölyök,

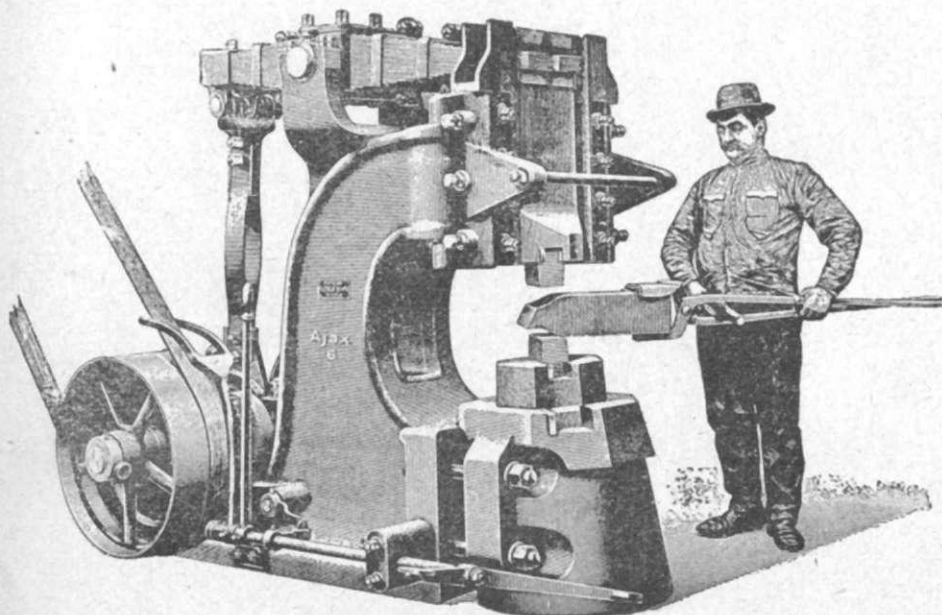
melyekből
máris

1000-nél több
darab

a legkülönbözőbb üzemeknél használatban van, a létező
legjobb és legolcsóbb

transmissziós-pörölyök.

Az eddig ismert egyéb szerkezetű pörölyökkel szemben,
melyek henger, dugattyú, szelep, tolattyú, tömszelence
stb. alkalmazása által folytonos javítást igényelnek, a leg-
megfelelőbbek.

➡ Ajánlattal és mindennemű felvilágosítással szívesen szolgálunk. ➡

CONRAD ÉS TÁRSA

— Műszaki —
nagykereskedés.

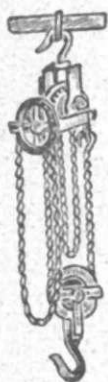
— Alapított 1894-ben. —
Különlegességek gyártása.

: Budapest, :
VI., Teréz-körut 15. sz.
— (Oktogon-tér. —

Behozatal. — Kivitel.

A m. kir. honvédség, a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. csendőrség, a m. kir. államvasutak, a m. kir. posta- és távirda igazgatóság, a m. kir. ipariskolák, a m. kir. vas- és acélgyárak és a legtöbb állami intézet és vállalat szállítói.

26—36

Mint az államnak szerződéses szállítói első sorban hazai gyártmányt szállít mindennemű műszaki cikkekben ú. m.: géphajtó-szíjak, gummi-aruk, gőztömítő anyagok, kenő-, világító-olajok és kenőesők, gőz- és vízvezeték-felszerelések, esővek, szerszámok és szerszámgépek, ponyvák, zsákok, mérlegek, gazdasági gépek és eszközök, emelőrudak és esigasorok, vasak, szegek és csavarok, kútszivattyúk, fecskendők, fürdő- és closett-berendezések; különlegességeket bánya- és kohóművek, malmok, cukorgyárak, papírgyárak, serfőzők, szesz- és élesztőgyárak, fűrészgyárak, téglagyárak, gazdaság és erdészet, kertészet, szőlőművelés és pinczegazdaságok stb részére.

Bánya-, kézi- és zseblámpákat,

kizárólag újból tölthető accumulatorokkal
ellátva ajánl igen nagy választékban

Sziklai és Társa

5—8

Bpest, VII., Rottenbiller-u. 8. Telefon 44—29.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

29-52

Budapest, V., Lipót-körut 5.
Telefon szám: 211. és 212.

Gyár: Pozsonyban.
Távirat cím: Siemenshuckert.

Készít: Villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket. Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bányavasutakat. Egyenáramu, forgóáramu és váltakozóáramu generátorokat és motorokat. vezetékanyagot, kábeleket, iv- és izzólámpákat, kapcsolókészülékeket, biztosítékokat, wattórászámlálókat (Schuckert-rendszer), vezetékberendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra. Világító testeket. Iv-lámpa-szeneket. — **Különlegességek:** Felvonók, ventilátorok, szivattyúk, hordozható villamos fűrógépek, villamos bányafűrógépek, villamos berendezések mezőgazdasági és ipari célokra.

Azonnali belépésre nagyobb erdélyi bányatársulat szakképzett

bányamérőt és főaknászt keres.

Bányaiskolát jó sikerrel végzett egyének, bizonyítvány-másolatokkal felszerelt kérvényeiket küldjék be a szerkesztőséghez, „**Ferencztelep**“ jelige alatt. Folyamodók közül azok, akik a magyar nyelven kívül a román nyelvet is beszélnek és nősek, előnyben részesülnek. Kérvényekhez 35 filléres póstajegy mellékelendő.

4-5

Pécsi m. kir. állami szénbánya szakiskolát végzett, magas, erős testalkatu, 28 éves, nő, a katonai kötelezettség alól teljesen mentes, józan életű **aknász**, ki már több év óta egy nagyobb szénbánya üzemnél a **főaknászi** **főaknászi állást keres.** teendőket végzi, **== főaknászi állást keres.** Megkereséseket e lap szerkesztőségébe „**Főaknász 28.**“ cím alatt kér.

2-10

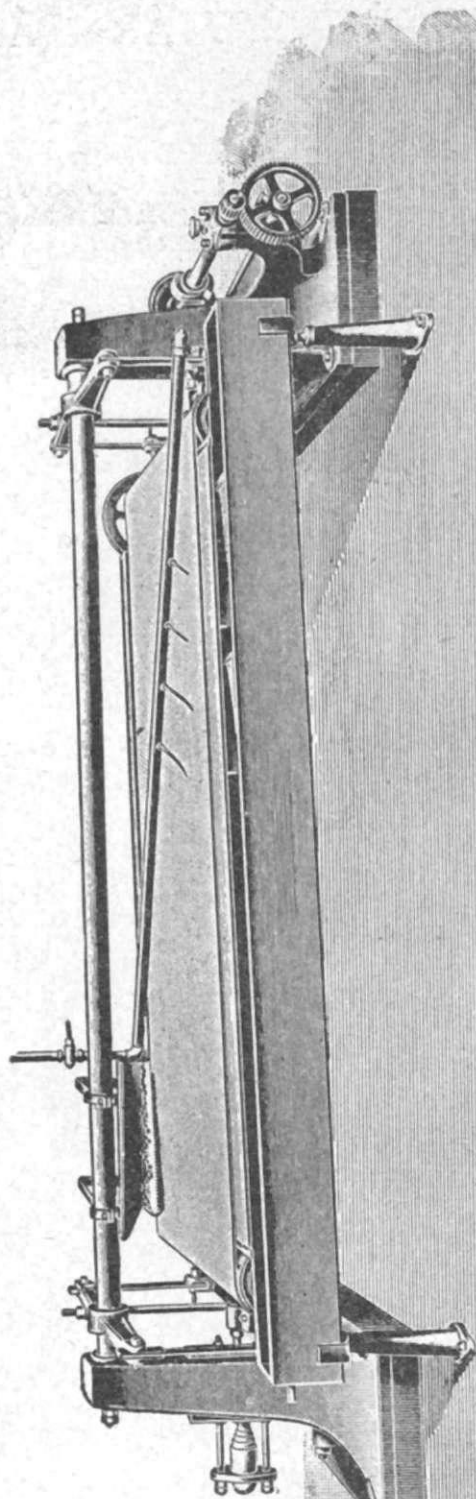
Szénbányaüzemhez bányaiskolát végzett, 35 évnél nem idősebb, több évi gyakorlattal **aknászt** keresünk, aki rövid időn belül bíró, józan életű a bányamunkákat **főaknász** minőségben önállóan vezetni képes volna. A román nyelv bírása kívánatos. Okmányolt ajánlatokhoz 35 filléres póstabélyeg csatolandó. Kérvények és ajánlatok „**Kőszénbánya**“ jelige alatt küldendők be a szerkesztőséghez, ahonnan azok rendeltetési helyükre elfognak küldetni.

3-5

Két fiatalabb nő **aknászt** keres .I. rendű hazai vállalat, bányaiskolai végzettséggel kőszénbányaüzeméhez, havi 120-130 korona fizetés, lakás, fűtés, világítás és szállítási jutalék élvezete mellett. Az állás állandó. Egészséges, bányamunkában jártas jelentkezők, kérvényeiket, bizonyítvány-másolatok kíséretében a szerkesztőséghez „**Alkalmas**“ jelige alatt küldjék be. Levelekhez 35 fillér póstajegyekben mellékelendő.

1-5

Kachelmann Károly és fia gépgyára Vihnye

Ércelőkészítőművek. — Zúzóberendezések. — Legujabb szerkezetű aprítógépek, osztályozósztíták, mosódobok, ülepítőgépek, szab. **Bartsch-féle kör-lőkészérek,** szab. **Humbold-féle rázószérek.** — **Ponyvásszérek** stb. **Aknatornyok** és **aknaberendezések.** — Villamos és gőzhajtású **szállító-gépek.** — Dugattyús és centrifugal **bányaszivattyúk.**

41—52

